

A FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉSI CÉLOK ÉS A GRI SZERINTI JELENTÉSTÉTEL KAPCSOLATÁNAK ELEMZÉSE

A nemzetközi közösség 2015-ben elfogadta a „Fenntartható Fejlődési Keretrendszer 2030 – Agenda 2030” című, a 2015 és 2030 közötti időszakra vonatkozó programot, mely 17 fenntartható fejlődési célt (Sustainable Development Goals, SDG) fogalmaz meg. A célok kidolgozásakor explicit igényként jelentkezett azok integrációja, ezáltal az egyes célok között számos átfedés fedezhető fel. Újdonságként jelenik meg, hogy az agenda a célok elérésére nemcsak az államokat, hanem valamennyi olyan szereplőt – így például a vállalatokat – cselekvésre hív fel, akinek/amelynek a tevékenysége társadalmi és gazdasági rendszerünk fenntarthatóságát jelentősen befolyásolja. A szerzők tanulmányukban a célok közötti átfedéseket a célokhoz kapcsolható GRI (Global Reporting Initiative) indikátorok alapján elemezték.

A kutatásban a fenntartható fejlődési célok közötti kapcsolatot klaszterelemzéssel vizsgálták. A kutatás eredményei alapján a GRI indikátorokkal indikált 17 célkitűzés közül 9 között rendkívül szoros kapcsolat áll fenn. Ennek oka elsősorban technikai, melyet a hozzárendelt (egyedi) GRI indikátorok száma okoz. Habár a többi célkitűzés esetén tárthatók fel kapcsolatok, hasonló erősségű mintázat nem fedezhető fel.

A fenntartható fejlődési célok kategorizálása alapján megállapítható, hogy a világ 250 nagyvállalata által priorizált és kevésbé priorizált célok felmerülési gyakorisága között a KPMG (2018) által bemutatottnál kisebb szóródás figyelhető meg.¹

Kulcsszavak: fenntartható fejlődés, vállalati fenntarthatósági jelentéstétel, fenntartható fejlődési célok

Az ENSZ által 2012-ben megrendezett Rio+20 Fenntartható Fejlődési Konferencián döntés született a korábbi, 2000-ben elfogadott Millenniumi Fejlesztési Célok (Millennium Development Goals, MDG) nevű 15 éves program helyébe lépő, újabb 15 éves agenda összeállítására. A 2015-ben induló „Fenntartható Fejlődési Keretrendszer 2030 – Agenda 2030” című dokumentumot végül 193 ország írta alá, köztük például az USA, India, illetve Kína. Az agendához konkrét célkitűzések rendszerét dolgozták ki, melyet a fenntartható fejlődés céljainak (Sustainable Development Goals, a továbbiakban SDG) neveznek (ENSZ, 2015).

Az elfogadott 17 SDG egy olyan globális keretrendszert alkot, amely egyaránt lefedi a fenntartható fejlődés társadalmi, gazdasági és környezeti dimenzióját. A gyakorlatba való átültetés elősegítése érdekében a 17 célkitűzéshez 169 alcélt¹ (*target*), valamint 230 indikátort dolgoztak ki.

Az új keretrendszer két jelentős újdonságot hozott. Az egyik, hogy a millenniumi fejlődési célokkal szemben nemcsak a fejlődő, hanem a fejlett országok számára is feladatokat fogalmaz meg. A másik, hogy az agenda a célkitűzések elérését nemcsak az államok növekvő szerepvállalásától várja, hanem azt valamennyi releváns szereplő, így például az üzleti vállalkozások, illetve a civil szervezetek együttműködésével kívánja elérni.

A nagyvállalatok esetében egyre inkább teret nyer a fenntarthatóság üzleti gyakorlatba való átültetése: a

KPMG (2015) felmérése alapján a 250 legnagyobb vállalat (G250) 92 százaléka tesz közzé vállalati fenntarthatósági jelentést, de a jelentéstétel a többi gazdasági szereplő számára is egyre inkább elvárásnak tekinthető. A jelentéstételi gyakorlatok végrehajtása során kialakított folyamatok megfelelő alapot jelenthetnek ahhoz, hogy a cégek vállalatokat tegyenek és jelentsenek a globális célokhoz való szervezeti hozzájárulásukról.

A tanulmányban a vállalatok fenntartható fejlődési célok közötti kapcsolatait a leginkább elterjedt nem-pénzügyi jelentéstételi rendszer, a GRI (Global Reporting Initiative) kapcsolódó indikátorain keresztül vizsgáljuk.

A tanulmány a következőképp épül fel: elsőként a vállalati felelősségvállalással, a fenntartható fejlődési célokkal kapcsolatos irodalmat tekintjük át, majd az alkalmazott módszertant és az eredményeket mutatjuk be. Összefoglalásként megfogalmazzuk a következtetéseinket, illetve a kutatás korlátozásait, továbbá bemutatjuk a további kutatási irányokat.

Elméleti keretek

A fenntartható fejlődés céljai

A 2015-ben elfogadott „Fenntartható Fejlődési Keretrendszer 2030 – Agenda 2030” (továbbiakban: Agenda 2030) a 2015 és 2030 közötti időszakra vonatkozóan 17 fenntartható fejlődési célt (Sustainable Development Goals, SDG) fogalmaz meg. A célkitűzések operaciona-

¹ A tanulmány az MTA–BGE Makrogazdasági fenntarthatósági kutatócsoport, mint munkahely keretében, az MTA Támogatott Kutatócsoportok Irodájának támogatásával készült.

lizálását 169, határidőt is megfogalmazó alcél (*target*), valamint 230 indikátor támogatja. A 17 SDG a következő: (1) szegénység felszámolása, (2) az éhezés megszüntetése, (3) egészség és jóllét, (4) minőségi oktatás, (5) nemek közötti egyenlőség, (6) tiszta víz és alapvető köztisztaság, (7) megfizethető és tiszta energia, (8) tisztességes munka és gazdasági növekedés, (9) ipar, innováció és infrastruktúra, (10) egyenlőtlenségek csökkentése, (11) fenntartható városok és közösségek, (12) felelős fogyasztás és termelés, (13) fellépés az éghajlatváltozás ellen, (14) óceánok és tengerek védelme, (15) szárazföldi ökoszisztémák védelme, (16) béke, igazság és erős intézmények, (17) partnerség a célok eléréséért (SDG Iránytű, 2015).

Az SDG-k kidolgozása során a célok közötti integráció explicit igényként jelentkezett. Az integráció következtében a célkitűzések és az alcélok közötti kapcsolat n:n típusú, azaz egy alcél több célkitűzéshez is kapcsolódhat. Az egyes célkitűzések közötti kapcsolat a célkitűzéseket egy gráf csúcsainak, az egy vagy több célkitűzéshez is kapcsolódó alcélokat pedig a gráf éleiként ábrázolva vizsgálható. A gráf elemzése alapján kitűnik, hogy a célok közötti integráció foka jelentős szóródást mutat: míg a leginkább integráltnak tekinthető célkitűzések (felelős fogyasztás és termelés (SDG 12), illetve egyenlőtlenségek csökkentése (SDG 10) alcéljaik alapján rendre 14, illetve 12 másik célkitűzéssel állnak kapcsolatban, addig a megfizethető és tiszta energia (SDG 7) és az ipar, innováció és infrastruktúra (SDG 9) csak 3-3-mal, az óceánok és tengerek védelme (SDG 14) csak kettővel. Az elemzés alapján valamennyi célkitűzés esetén elkülöníthetők az elsődleges (core), valamint a más célkitűzésnél is megjelenő kiterjesztett (extended) alcélok (Le Blanc, 2015)².

Az International Council for Science (ICSU) és az International Social Science Council (ISSC) a különböző célok közötti kapcsolatokat szakértők kis csoportjának megkérdezésével elemezte, mely alapján Le Blanc (2015) eredményeinél sűrűbb kapcsolati háló rajzolódik ki (ICSU & ISSC, 2015).

Muff és szerzőtársai (2017) rámutatnak arra, hogy a fejlett országok már 2015-ben, az Agenda 2030 indulásakor teljesítették a célkitűzések 70 százalékát, de egyes esetekben többet is, ami azt sugallja, hogy a célok teljesítéséért elsősorban a fejlődő világban szükséges tevékenykedni. Azonban fontos kiemelni, hogy mindez annak (is) az eredménye, hogy a társadalmi, illetve környezetvédelmi szempontból kifogásolható tevékenységeket részben vagy egészben a fejlődő világba szervezték ki (Xiao et al., 2017).

Az egyes országok, illetve térségek fenntartható fejlődéssel kapcsolatos eredményei és kihívásai eltérnek, így a javasolható beavatkozások köre is szükségszerűen eltérő. A leghatékonyabb beavatkozás(ok) meghatározását segítheti a Muff és szerzőtársai (2017) által összeállított Gap Frame. Az eszköz alapján megállapítható, hogy míg az OECD-országok esetében a klímaváltozás jelenti messze a legnagyobb kihívást, melyet a tengeri ökoszisztéma védelme, valamint a nemek közötti egyenlőség követ, addig például a fejlődő országokban a társadalmi integrációban, valamint a béke és az együttműködés megteremtésében

vannak a legnagyobb hiányosságok. A hulladékgazdálkodás azonban mindkét országcsoportban komoly problémát jelent.

Ezek az eredmények részben konzisztensek a KPMG (2018) által feltárt vállalati prioritásokkal, ahol a legnagyobb hangsúlyt szintén a klímaváltozás elleni küzdelem kapta, de a cégek fele hangsúlyozta a nemek közötti egyenlőség fontosságát is. Inkonzisztenciát okoz azonban, hogy a vállalatok az óceánok élővilágát tekintik a legkevésbé fontosnak, továbbá a hulladékgazdálkodás önállóan nem szerepel az SDG-k között. Ez utóbbi kétféleképp értelmezhető: (1) a hulladékgazdálkodást a környezeti SDG-k közé sorolták be, ezért vállalati szempontból kevésbé hangsúlyos, (2) a hulladékkezelés nem független a fenntartható termeléstől, valamint fogyasztástól (SDG 12), ami a vállalatok számára a negyedik legfontosabb SDG.

A fenntartható fejlődés, a bolygó kapacitásainak eltarthatóságát kutatva Kerekes és szerzőtársai (2018) két meghatározó művet emelnek ki: az első a Római Klub 1972-es jelentése, a Növekedés határai, melyben a kutatók a *nulla növekedés* koncepciót támogatták.

A fenntarthatóságról szóló közgondolkodást hasonló mértékben változtatta meg Rockström és szerzőtársai (2009) a *bolygó korlátai* (planetary boundaries) modellje. A modell a Föld teherbíró képességét, vagyis az ökoszisztéma-szolgáltatásokat kilenc területen határozza meg: (1) a klímaváltozás, (2) az óceánok savasodása, (3) az ózonréteg elvékonyodása, (4) a nitrogén- és foszforciklus, (5) a vízhasználat, (6) a földhasználat változása, (7) a biológiai sokszínűség csökkenése, (8) a légköri aeroszol terhelése, (9) a kémiai szennyezés. A kilenc területből a kutatók akkor hetet tudtak számszerűsíteni. A koncepció lényege, hogy amennyiben az egyes szolgáltatásokból az éves felhasználás legfeljebb az éves termeléssel egyezik meg, akkor az emberiség fenntartható módon gazdálkodik, ellenkező esetben azonban a bolygó tartalékait éli fel.

A modellt Johan Rockström munkacsoportja több ponton is fejlesztette (Steffen et al., 2015):

- (1) a szerzők az ökoszisztéma-szolgáltatások hierarchizálását javasolják, ennek keretében a magiszolgáltatások közé az éghajlatváltozás, valamint a bioszféra integritása tartozik,
- (2) pontosították az ökoszisztéma-szolgáltatások definícióit³,
- (3) a modell, amennyiben az releváns és számítható, differenciáltan kezeli a területi eltéréseket,
- (4) az újabb modellszámítások alapján az ökológiai szolgáltatások éves termelését aktualizálták,
- (5) a bioszféra integritása és a biokémiai áramlások esetén a Szerzők kétszintű megközelítést javasolnak, melynek keretében a szolgáltatásokat több, egymással összefüggő részszolgáltatásra bontják.

A modell szerint jelenleg a legsúlyosabb ökológiai probléma a biodiverzitás csökkenése, a fajok kipusztítása, míg a leginkább „népszerű” klímaváltozás csak a harmadik a sorban. Fontos azonban kiemelni, hogy a szolgáltatások között számos összefüggés is megfigyelhető, például

ul a biodiverzitás csökkenéséhez jelentősen hozzájárul a földhasználat növekedése, amit egyaránt okozhat a mezőgazdasági termelés, a bányászat vagy az építőipar (Bartus, 2017).

A koncepció alapjait nem, de részleteit számos kritika illette. A legfőbb kérdés a figyelembe veendő szolgáltatások számát illeti, ami szükségszerűen kihat a következtetésekre is. A TEEB (2010) tipológiájában az ökológiai szolgáltatások négy kategóriába sorolhatók: (1) ellátó szolgáltatások (*provisioning services*), (2) szabályozó szolgáltatások (*regulating services*), (3) fenntartó szolgáltatások (*supporting services*), (4) valamint kulturális szolgáltatások (*cultural services*). Raworth (2017) az ökológiai szolgáltatások körét szintén társadalmi és gazdasági szolgáltatásokkal egészítette ki, azonban azok egyszerű számszerűsítésén túllépve meghatározott egy olyan zöld (*biztonsági*) sávot, melyen belüli érték esetén az adott szolgáltatás használata fenntarthatónak tekinthető. A modell alapján a társadalmi és a politika szerepe kettős: úgy kell segítenie a társadalmi és/vagy gazdasági hiányosságok csökkentését, hogy közben meg kell akadályozni az ökológiai szolgáltatások túlzott igénybevételét.

Wood és szerzőtársai (2018) az SDG célokhoz tartozó alcélok és a TEEB (2010) által alkalmazott ökológiai szolgáltatások kapcsolatát szakértői kérdőívezés alkalmazásával vizsgálta. A kutatásban mind az SDG-k, mind az ökológiai szolgáltatások terén a környezettel kapcsolatos aspektusokat elemezték. Ezáltal az SDG-k közül közvetlen környezeti kapcsolattal nem rendelkezőket, valamint a közpolitikákkal kapcsolatosakat hagyták el, míg az

ökoszisztéma-szolgáltatások közül elsősorban a kulturális szolgáltatások kerültek ki⁴ (*ld. 1. táblázat*). A szerzők eredményei alapján a vizsgált 12 SDG-ből csupán 5 köthető erősen az ökoszisztéma-szolgáltatásokhoz.

Az SDG koncepció alapja, hogy „a prosperáló társadalmak előfeltétele a stabil Föld rendszer (*Earth system*) fenntartása” (Steffen et al., 2015). Ennek a célnak a megvalósítása (optimális keretek között) csak globális koordinációval és összefogással valósulhat meg – melynek megfelelő eszköze lehet az SDG-k keretrendszere. Fontos hangsúlyozni, hogy nincs minden országra, illetve régióra alkalmazható megoldás – a különböző ökológiai szolgáltatásokat vizsgáló megközelítések ezt a helyspecifikus beavatkozásokkal segíthetik elő.

A vállalatok szerepe a fenntartható fejlődési célok megvalósításában

A globalizáció korában a transznacionális vállalatok (transnational companies, TNC) és a multinacionális vállalatok (multinational companies, MNC) nem ritkán az államok GDP-jéhez mérhető forgalmat bonyolítanak le, és ezzel párhuzamosan nemcsak a működési területükhöz tartozó államok társadalmára gyakorolnak jelentős hatást, hanem a bolygó ökoszisztémájának egészére is. E vállalatokkal szemben megfogalmazott egyik leggyakoribb kritika, hogy működésük túlnyúlik az egyes nemzetállamok szabályozási és szankcionálási keretein (Géring, 2014).

A megváltozott környezetben „a korábbi megosztás az állam és a gazdaság, a politikai/társadalmi és a gazdasági felelősség között már nem működik, ezért a vállalatokat

1. táblázat Az ökoszisztéma-szolgáltatások és a fenntartható fejlődési célok (SDG) közötti kapcsolatok (Wood et al., (2018) alapján, saját szerkesztés)

kategória	alkategória	indikátor kódja	indikátor neve
Gazdaság	Gazdasági teljesítmény	G4-EC3	Meghatározott juttatási és nyugdíjazáshoz kötődő tervvel kapcsolatos kötelezettségek
		G4-EC4	Államtól kapott pénzügyi támogatás
Környezet	Beszállítók környezetvédelmi értékelése	G4-EN32	Környezetvédelmi szempontból értékelt új beszállítók
		G4-EN33	Negatív környezeti hatás a beszállítói láncban és a megtett intézkedések
Társadalom	Beruházás	G4-HR1	Jelentős beruházások megállapodásai és szerződésai, amelyek tartalmazzák az emberi jogokra vonatkozó klauzulákat, és amelyek emberi jogok szempontjából megvizsgáltak
		G4-HR2	Munkatársak képzése az emberi jogi politikákról és a folyamatokról
	Értékelés	G4-HR9	Emberi jogok szempontjából vizsgált működési területek
	Emberi jogok értékelése	G4-HR10	Emberi jogi szempontból értékelt új beszállítók
		G4-HR11	Negatív emberi jogi hatás a beszállítói láncban és a megtett intézkedések
	Helyi közösségek	G4-SO1	Helyi közösségek bevonása a működésbe, hatásvizsgálatok és fejlesztési programok
	Szállítók társadalmi szempontú értékelése	G4-SO9	Társadalmi követelmények szempontjából vizsgált új beszállítók
		G4-SO10	Negatív társadalmi hatás a beszállítói láncban és a megtett intézkedések
	Ügyfelek egészsége és biztonsága	G4-PR1	A termék- és szolgáltatáskategóriák egészségre és biztonságra gyakorolt hatásainak értékelése
	Termékek és szolgáltatások címkézése	Marketing-kommunikáció	G4-PR5
G4-PR6			Tiltott vagy kifogásolt termékek értékesítése

már nem depolitizált, hanem politizált szereplőként kell felfogni” (Géring, 2014, p. 56.). Ez azt jelenti, hogy a nagyvállalatoknak a korábbi passzív társadalmi (és környezeti) szerepvállalásuk helyett aktív szereplőként kell viselkedniük. Fontos kiemelni, hogy a szerepvállalás növekedése a legnagyobb jóindulat feltételezése mellett is elsősorban a vállalat tevékenységeire, annak szűkebb környezetére korlátozódhat, ugyanis a tevékenységek tágabb környezetre vonatkozó, illetve globális hatásainak felmérése rendszerintű megközelítést igényel (Harangozó és szerzőtársai, 2016).

A vállalati teljesítményt Harangozó (2008) szerint a hatékonyság, hosszú távú eredményesség, valamint az alkalmazkodóképesség határozza meg. Az eredményesség a megfelelő célok kitűzését és azok elérését, míg a hatékonyság a célok elérését az erőforrások optimális felhasználásával éri el (Carnall, 2003, p. 61.; Wimmer, 2007, p. 1. idézi Harangozó, 2008). Tekintettel arra, hogy a fenntartható fejlődési célok rendszerszintű megközelítést tükröznek, továbbá a célmeghatározás által az eredményességhez is hozzájárulnak, alkalmasak lehetnek mind a vállalati szint és globális szint közötti szakadék áthidalására, mind a vállalati erőforrások hatékony felhasználásának támogatására.

Az Agenda 2030 millenniumi fejlesztési célokhoz mért egyik újdonsága, hogy a globális célok elérésében a szereplők szélesebb körét nevezi meg, így felhívja az üzleti szféra szereplőit is, hogy „kreativitásukkal és innovációikkal járuljanak hozzá a fenntartható fejlődés által támasztott kihívások megoldásához” (ENSZ, 2015, p. 29.). Habár a dokumentum hangsúlyozza a vállalati szféra méret szerinti heterogenitását, a felelősségvállalással kapcsolatos intézkedések, a kommunikáció, valamint a működés legitimációjáért való tevékenységek elsősorban a nagyvállalati szereplőket érintik.

A PwC (2015) felmérése alapján ugyan a vállalatok 71 százaléka tervezi, hogy valamilyen módon választ ad az SDG-k által jelentett kihívásokra, melyből csupán 44 százalék tervezi a tevékenységük hatásának értékelését a cég szempontjából releváns célkitűzésekre. A vállalatok számára a legfőbb nehézséget az SDG-k száma, valamint az egymással való kapcsolataiknak komplexitása jelenti. Például egy agrárvállalkozásnak a (túlzott) műtrágya alkalmazásának a tengeri élővilágra gyakorolt hatása nem feltétlenül tekinthető magától értetődőnek.

A KPMG (2018) a 250 legnagyobb vállalat (G250) fenntarthatóság jelentésének részletes, tartalomra is kitérő áttekintése alapján megállapította, hogy a cégek csupán 40 százaléka foglalkozik SDG-vel a jelentésében. A leginkább priorizált SDG-k a fellépés a klímaváltozás ellen (SDG 13), a tisztességes munka és gazdasági növekedés (SDG 8), valamint az egészség és jóllét (SDG 3), melyeket a cégek több, mint fele említ. Érdekes módon az ökoszisztémával kapcsolatos célok (óceánok és tengerek védelme (SDG 14), szárazföldi ökoszisztémák védelme (SDG 15), valamint az éhezés megszüntetése (SDG 2) a jelentések negyedében sem jelenik meg. A PwC (2015) felmérése iparáganként is vizsgálta, hogy a cégek szerint tevékenységük mely célkitűzésekre gyakorolja a legnagyobb ha-

tást. Az eredmény konzisztensnek tekinthető a KPMG (2018) által feltártakkal, mindazonáltal a vegyi és a kiskereskedelmi cégek értékelése alapján tevékenységük által öt legnagyobb hatással érintett célkitűzés közé sorolták az éhezés megszüntetését (SDG 2).

Zsóka és Vajkai (2018) 37 vállalati nem-pénzügyi jelentés elemzése alapján további problémaként emeli ki, hogy habár a vállalatok egyes tevékenységei a fenntartható fejlődésre pozitív és negatív irányba egyaránt hathatnak, a jelentésekben szinte kizárólag a pozitív aspektusok jelennek meg – azaz sérül a kiegyensúlyozottság elve. Hasonló következtetésre jutott a G250 vállalatot érintő kutatásában a KPMG (2018) az SDG-kre vonatkozóan.

Az újrapolitizált vállalat ellenpontját Géring (2014) szerint a Friedman (1970) által hangoztatott koncepció jelenti, mely szerint mivel a vállalat maga egy mesterséges (azaz jogi) személy, így a felelősségei is mesterségesek. Másképp fogalmazva a vállalatnak tulajdonított felelősségvállalás tulajdonképpen a menedzser felelősségvállalása. Friedman (1970) szerint mivel a menedzser a tulajdonos alkalmazottja, ezért neki a tulajdonos értékvalasztását kell követnie, tehát a felelősségvállalása egyedül a részvényesek vagyonának maximalizálására terjedhet ki.

A részvényesi értékmaximalizálást és a felelősségvállalást Archie B. Carroll foglalta egy keretrendszerbe (például Carroll, 1991). Carroll úgy érvel, hogy a felelősségvállalás *hozzájárulhat* a profittermeléshez, azaz léteznek legalább zérus nettó jelenértékű felelősségvállalási projektek. Mivel ezekről a projektekről is a menedzserek döntenek, a vállalat magatartását végső soron jelentős mértékben befolyásolják a menedzserek személyiségei, értékei, attitűdjei (Benedek – Takácsné György, 2016). Ezek az értékek jelennek meg a vállalati jelentések elején szereplő *vezetői üzenetben*, melynek célja a főbb vezetői prioritások, célok, tapasztalatok érdekeltek felé történő megosztása. A KPMG (2018) kutatása alapján az SDG-eket a jelentésükben megemlítő vállalatok 39 százaléka esetében a vezérigazgató megemlítette az SDG-eket, vagyis a vizsgálatban szereplő 250 világcégnek csupán 16 százaléka rendelkezik e téren vezetői elkötelezettséggel.

A GRI

A vállalatok fenntarthatósági vállalásainak közzétételére számos eszköz áll rendelkezésre. Siew (2015) a vállalati fenntarthatóságról történő formális jelentéstétel három eszközt különíti el: (1) a nem-pénzügyi (vagy más néven fenntarthatósági) jelentések összeállítását standardizáló jelentéstételi rendszereket, (2) a különböző standardok szerinti tanúsítványokat, (3) valamint az értékelési (rating) rendszereket, indexeket. Harangozó és szerzőtársai (2016) negyedik eszközként említik a *stratégiát*, ide sorolva a WBCSD által kifejlesztett ökohatékonsági megközelítést, valamint a kiegyensúlyozott fenntarthatósági mutatószám-rendszereket (Sustainability Balanced Scorecard, SBC). Jelen tanulmány a fenntarthatósági jelentéstételi rendszerekre fókuszál.

Habár a fenntarthatósági jelentéstétel célja elsősorban a vállalatok transzparenciájának növelése, valamint a közösségek bizalmának erősítése, a kritikusok szerint ez

nem feltétlen valósul meg. A beszámolás legfőbb problémája az önkéntesség, ami lehetőséget biztosít a lényeges dolgok elkendőzésére, így a zöldre mosásra (*greenwashing*) (Hervieux et al., 2017). Laufer (2003) a Fortune 500 vállalatának működését vizsgálva állapította meg, hogy a vállalatok gyakran bocsátkoznak olyan stratégiákba és ellenstratégiákba, melyek alkalmasak arra, hogy az érdekeltek összezavarodjanak a cég céljait illetően, ezzel ásva alá a szavahihetőséget.

A G250-be tartozó vállalatok 92 százaléka tesz jelentést a fenntarthatósági teljesítményéről, mely beszámolóik 74 százaléka pedig a Global Reporting Initiative (GRI) szerint készül. Habár némi a GRI-t alkalmazó vállalatok aránya 2013 óta némileg csökkent, továbbra is a legelterjedtebb keretrendszernek tekinthető (KPMG, 2015).

A GRI egy olyan keretrendszernek tekinthető, mely a világ bármely szervezete számára egyaránt alkalmazható, legyenek azok kicsik vagy nagyok. A GRI szerinti jelentéstétel alapelvei két csoportra, a jelentések tartalmára, illetve annak minőségére vonatkozó elvekre oszthatók (GRI, 2015). A keretrendszer módszertana folyamatosan fejlődik – habár számos vállalat a jelentését a korábbi módszertan szerint (pl. GRI G3 vagy G3.1) készíti, a GRI G4-et 2018 júliusában a GRI Standards váltotta fel (GRI, 2016b).

A szervezetek transzparenciája és elszámoltathatósága hozzájárulhat a fenntartható fejlődéshez, a fenntarthatósági jelentéstétel pedig ennek egy eszköze. A civil szervezetekkel közös projektek megvalósítása az elszámoltathatóság és a hitelesség elérésének egyik kézenfekvő módja lehet (Radácsi, 2016) – mindazonáltal minden ilyen együttműködés teret enged a vállalati reputáció *mosdatásának* is (Laufer, 2003). A fenntarthatósági jelentés célja, hogy a szervezetek feltárják tevékenységük lényeges társadalmi, környezeti, vállalatiirányítási és gazdasági aspektusait, ez pedig lehetővé teszi, hogy a működés során a szervezet tudatosan törekedhessen a fenntartható fejlődés felé (GRI, 2016a). Ez a tevékenység nem feltételezi a szervezetről, hogy az altruista módon jár el – a fenntartható fejlődésre való törekvés „a versenyképesség támogatásával csökkenti a vállalat kockázatát és kedvező irányba pozicionálja a globális piacon” (GRI, 2016a, p. 5).

A GRI az indikátorokat a fenntarthatóság hármasságának (*Triple Bottom Line*, TBL) megfelelően, társadalmi, gazdasági és környezeti dimenziókba osztja. A vállalat egészére vonatkozó, általános indikátorok negyedik dimenzióként foghatók fel.

Habár a GRI tekinthető ma a nem-pénzügyi jelentéstétel „globális szabványának” mind a GRI, mind az alapjául szolgáló TBL-konceptió kritika tárgyát képezi. Shridhar és Jones (2013) szerint a TBL három fő hiányossága a következő:

(1) a különböző dimenziók teljesítménye csak kompromisszumok mentén adható össze, ugyanis míg a gazdasági teljesítmény pénzben kifejezhető, addig a környezeti legfeljebb természetes mértékegységben mért naturáliákkal fejezhető ki (például CO₂ ekvivalens kibocsátás), a társadalmi dimenzióra pe-

dig csak különféle mutatók (például nemek aránya, képzési ráfordítás) állnak rendelkezésre. Ezt a tény súlyosbítja, hogy a GRI indikátoraiban a társadalmi aspektusok felülreprezentáltak (Moneva et al., 2006), ami a GRI G4 esetén is fennáll. A szervezeti szintű teljesítmény megállapítása a különböző mértékegységek következtében vagy indexszámítással, vagy a különböző indikátorok pénzben való kifejezése által történhet (Slaper – Hall, 2011), melyek mindegyike jelentős torzításokat okoz.

- (2) a TBL koncepció az általa érintett három dimenziót elkülönülten kezeli, ami a szervezetet arra ösztönzi, hogy egyensúlyra törekedjen. Sridhar és Jones (2013) elismeri, hogy egyes beavatkozások ellenében hathatnak a különböző dimenziókban elért teljesítményre, azonban mivel a fenntarthatóság fókuszpontjában épp a különböző hatások közötti integráció áll, így a szerzők a koncepció átdolgozását, az IBL (*integrated bottom-line*) alkalmazását sürgetik. E problémát hidalhatja át a Raworth (2017) által alkalmazott koncepció, mely a teljesítményt az indikátorok célértékeihez, vagy azok egy előre meghatározott intervallumához viszonyítja, ezáltal a különböző dimenziókban mért teljesítmények közötti átváltások (*trade-off*) explicit módon is megjeleníthetők.
- (3) azáltal, hogy mind a kormányok és a nemzetközi szervezetek, mind a fenntarthatósági beszámolás szabványait kidolgozó szervezetek a TBL-t alkalmazzák, erős ösztönzés jelenik meg arra, hogy a valós elkötelezettség helyett a szervezetek csak az előírásoknak való szimpla megfelelésre (*compliance*) törekedjenek.

További kritika, hogy a GRI a környezeti és társadalmi teljesítményindikátorok egy étlapját kínálja, melyből a választás a vállalatok számára *a la carte* történik – vagyis a kiválasztott indikátorok nem feltétlen tükrözik a fenntartható fejlődés holisztikus megközelítését (Parris – Kates, 2003 idézi Pintér et al., 2012, p. 22.). A *kimazolászott* indikátorok szerinti jelentéstétel valóságtartalmát pedig független külső szereplők jellemzően nem ellenőrzik (Laufer, 2013). Mindezen problémák kapcsán fontos hangsúlyozni, hogy az önkéntes jelentéstétel, valamint a jelentések összeállításának szabadsága hozzájárulhat ahhoz is, hogy a vállalatok tevékenységükről egyre szívesebben és egyre több adatot osztanak meg (Pintér et al., 2012).

A GRI és a fenntarthatósági fejlődési célok (SDG-k)

Módszertan

A vállalatok fenntartható fejlődési célokkal kapcsolatos tevékenységeinek mérésére kézenfekvő megoldás lehet a már meglévő indikátorrendszerekkel való szinkronizálás. A megoldás azonban két problémát is felvet: (1) a különböző mérési keretrendszerek a jelenségek különböző aspektusaira vonatkoznak (Mancini et al., 2018), (2) a már meglévő (*ready-to-use*) indikátorrendszerek alkalmazá-

sakor felmerül a kockázat, hogy a terminológia vagy a tartalom nem felel meg az indikátor-indikálandó jelenség (*indicator-indicated fact*) relációnak (Hák et al., 2016). Mindazonáltal fontos kiemelni, hogy az indikátorok által szolgáltatott adatok relevanciáját fokozhatja, hogy azokat nem globálisan, hanem vállalati léptékben határozzák meg (Pintér et al., 2012).

Tanulmányunkban a különböző SDG-k közötti kapcsolatokat az SDG Iránytű által javasolt GRI G4 indikátorok alapján végezzük el⁵. Az SDG Iránytű a GRI, az ENSZ Global Compact (UNGC) és a World Business Council of Sustainable Development (WBCSD) által fejlesztett módszertan, mely a segít feltárni az SDG-k és az üzleti folyamatok közötti kapcsolatokat, valamint eszközöket és útmutatást kínál arra, hogy hogyan lehet a fenntarthatóságot beépíteni az üzleti stratégiába. Az integrációs folyamat – mely nem tér el különösképpen más menedzsmentmegtöközítések üzleti folyamatokba történő implementálásától – az alábbi öt lépcsőből áll (SDG Iránytű, é.n.): (1) a fenntartható fejlődési célok megértése, (2) prioritások meghatározása, (3) célok kitűzése, (4) integráció, (5) jelentéstétel és kommunikáció. Habár a folyamat önmagában is alkalmazható, további eszközök alkalmazásával bővíthető – Muff és szerzőtársai (2017) az első három lépés végrehajtását három további eszköz, a Gap Frame, a Business Sustainability 3.0 (BST 3.0) és a stakeholderekkel való közös gondolkodás (*collaboratory*) alkalmazásával javasolja.

A GRI indikátorokat az SDG alcélok szintjén határozták meg, elemzésünkben azokat közvetlenül a célokhoz rendeltük. Annak ellenére, hogy a célokhoz tartozó alcélok következtében egy GRI indikátor többször is szerepelhet egy SDG-nél, azt minden esetben egy indikátornak tekintettük.

A fenntartható fejlődési célok kidolgozása során explicit célként jelent meg, hogy azok integráltak legyenek, ezáltal elemezhetők az SDG-k közötti összefüggések, valamint az átfedések. Ezt Le Blanc (2015) az alcélok azonosága alapján hajtotta végre, míg jelen tanulmányban a célok közötti összefüggéseket a célokhoz kapcsolódó GRI indikátorok alapján vizsgáljuk.

A GRI-k homogén csoportokba sorolása a súlyozott szomszédsági mátrix alapján történhet, melyben a mátrix cellaértékei azt mutatják meg, hogy egy GRI melyik másikkal hány alkalommal „találkozik”. Ez alapján jól látszanak az úgy nevezett GRI vektorok, melyek elhelyezik az GRI-eket egy n-dimenziós eukleidészi térben, így egyesek közel, mások távol kerülnek egymástól. Négyzetes eukleidészi távolságuk mértéke alapján pedig vélhetően besorolhatók, azaz összevonhatók homogén csoportokba. Az összevonásra a klaszteranalízis módszertana kínál lehetőséget. A klaszteranalízis egy úgynevezett dimenziócsökkentő eljárás, segítségével adattömböket tudunk klasszifikálni. Két fő irányban lehet mozogni, az egyik az úgynevezett hierarchikus klaszterezés, ami lehet öszszevonó, vagy felosztó. A másik a nem hierarchikus, vagy másképpen K-középpontú klaszterezés.

Az algoritmus lépései MacQueen 1967-ben megjelent írása (MacQueen, 1967) alapján:

- a klaszterek számának (k) kiválasztása,
- véletlenszerűen létrehoz k számú klasztert, meghatározza minden klaszter középpontját, vagy azonnal létrehoz k véletlenszerű klaszterközéppontot,
- minden egyes pontot a legközelebbi középponttal rendelkező klaszterbe sorol,
- az új klaszterközéppontok meghatározása,

kategória	alkategória	indikátor kódja	indikátor neve	
Gazdaság	Gazdasági teljesítmény	G4-EC3	Meghatározott juttatási és nyugdíjazáshoz kötődő tervvel kapcsolatos kötelezettségek	
		G4-EC4	Államtól kapott pénzügyi támogatás	
Környezet	Beszállítók környezetvédelmi értékelése	G4-EN32	Környezetvédelmi szempontból értékelt új beszállítók	
		G4-EN33	Negatív környezeti hatás a beszállítói láncban és a megtett intézkedések	
Társadalom	Beruházás	G4-HR1	Jelentős beruházások megállapodásai és szerződésai, amelyek tartalmaznak az emberi jogokra vonatkozó klauzulákat, és amelyek emberi jogok szempontjából megvizsgáltak	
		G4-HR2	Munkatársak képzése az emberi jogi politikákról és a folyamatokról	
	Értékelés	G4-HR9	Emberi jogok szempontjából vizsgált működési területek	
		Emberi jogok értékelése	G4-HR10	Emberi jogi szempontból értékelt új beszállítók
			G4-HR11	Negatív emberi jogi hatás a beszállítói láncban és a megtett intézkedések
	Helyi közösségek	G4-SO1	Helyi közösségek bevonása a működésbe, hatásvizsgálatok és fejlesztési programok	
		Szállítók társadalmi szempontú értékelése	G4-SO9	Társadalmi követelmények szempontjából vizsgált új beszállítók
	G4-SO10		Negatív társadalmi hatás a beszállítói láncban és a megtett intézkedések	
	Ügyfelek egészsége és biztonsága	G4-PR1	A termék- és szolgáltatáskategóriák egészségre és biztonságra gyakorolt hatásainak értékelése	
	Termékek és szolgáltatások címkézése	G4-PR5	Ügyfélélegedtségi mérés eredménye	
Marketingkommunikáció	G4-PR6	Tiltott vagy kifogásolt termékek értékesítése		

2. táblázat Fenntartható fejlődési alcélhoz nem kapcsolódó gazdasági, környezeti, illetve társadalmi GRI G4 indikátorok (SDG Compass (é.n.) alapján, saját szerkesztés)

- iteráció, amíg egy előre megadott konvergenciakritérium (például besorolás nem változik) nem teljesül.

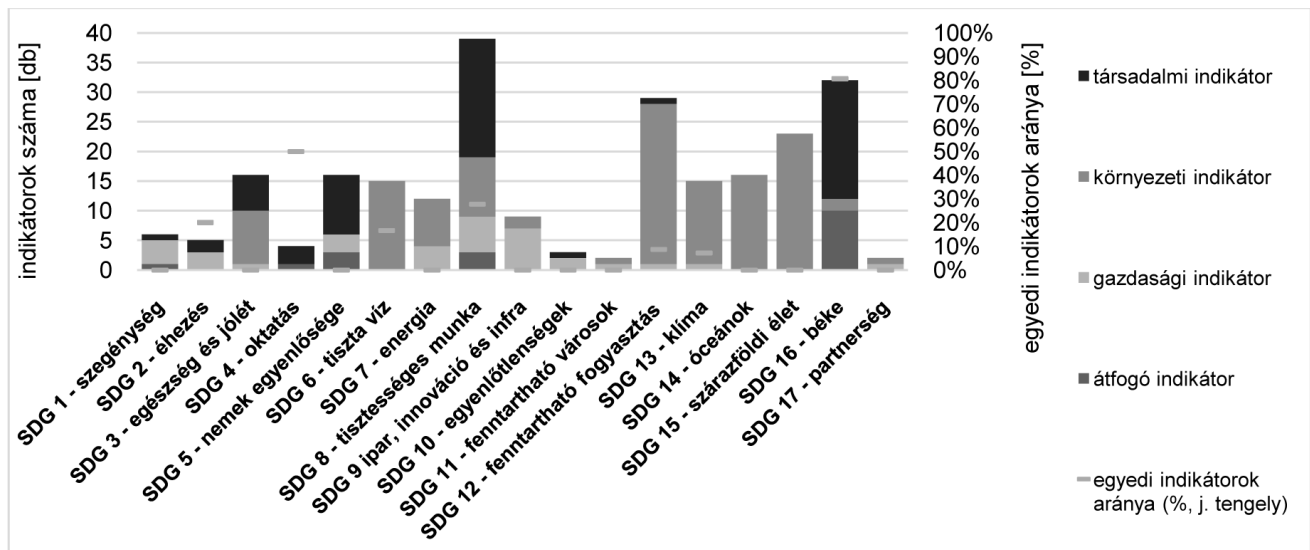
Az algoritmus előnye az egyszerűség és a sebesség, hátránya, hogy eltérő eredményt adhat futtatások során, mivel az eredményt befolyásolja a kezdeti random besorolás. A módszer minimalizálja a klasztereken belüli varianciát, de nem minimalizálja az összvarianciát. A kis adattábla ellenére az egyszerűség, gyorsaság, valamint az előre megadható számú középpont alapján ezt a módszert választottuk.

Eredmények

A GRI G4 környezeti, társadalmi, gazdasági, valamint a szervezet egészére vonatkozó, általános kategóriába sorolható 149 indikátora közül a 17 fenntartó fejlődési célhoz 90 került hozzárendelésre⁶, melyből összesen 244

indikátor-SDG kapcsolat áll elő. A GRI indikátorok közül 60-t nem rendeltek célhoz, ebből 2-2 a gazdasági, illetve környezeti, 11 pedig a társadalmi dimenzióhoz tartozik. A kimaradt, nem általános indikátorok az ellátási láncra, a helyi közösségre, a munkavállalói képzésre, valamint a vevői elégedettségre vonatkoznak, így ezek esetében nem feltétlen állapítható meg közvetlen kapcsolat a globális megközelítésű SDG-kkel (*ld. 2. táblázat*). A fennmaradó 45 a vállalat egészére vonatkozó, általános indikátor, melyek összerendelésből való elhagyása további magyarázatot nem igényel.⁷

Az egyes fenntartható fejlődési célokhoz tartozó indikátorok száma jelentősen eltér: míg a Fenntartható városok és közösségek (SDG 11) és a Partnerség a célok eléréseért (SDG 17) célokhoz 2-2, addig a Tisztességes munka és gazdasági növekedéshez (SDG 8) 39 egyedi indikátor tartozik. Elmondható, hogy 7 SDG-hez (41 százalék) tíznél kevesebb GRI indikátor tartozik, 6 célhoz 10 és 20 közötti

1. ábra A fenntartható fejlődési célokhoz (SDG) kapcsolódó GRI indikátorok típusa és száma (db), valamint az egyedi indikátorok aránya (%) (saját szerkesztés)

	környezet	társadalom	gazdaság
tiszta dominancia	tiszta víz és alapvető köztisztaság (SDG 6),		
felelős fogyasztás és termelés (SDG 12),			
fellépés az éghajlatváltozás ellen (SDG 13),			
óceánok és tengerek védelme (SDG 14),			
szárazföldi ökoszisztémák védelme (SDG 15)	minőségi oktatás (SDG 4)	ipar, innováció és infrastruktúra (SDG 9)	
erős dominancia		szegénység felszámolása (SDG 1)	
csak specifikus indikátorokkal mérve domináns		nemek közötti egyenlőség (SDG 5),	
béke, igazság és erős intézmények (SDG 16)			
csak 2/3 arányban domináns	megfizethető és tiszta energia (SDG 7)		egyenlőtlenségek csökkentése (SDG 10)
nincs domináns dimenzió	éhezés megszüntetése (SDG 2), egészség és jóllét (SDG 3), tisztességes munka és gazdasági növekedés (SDG 8), fenntartható városok és közösségek (SDG 11), partnerség a célok eléréseért (SDG 17)		

3. táblázat A GRI indikátorok dimenzióinak súlya az egyes fenntartható fejlődési célokban belül (saját szerkesztés)

indikátort rendeltek, míg négy cél esetében 20-nál több indikátort állapítottak meg. Tíz SDG-hez nem tartozik olyan indikátor, mely más célnál ne fordulna elő, további két SDG esetén az egyedi indikátorok aránya nem éri el a 10 százalékot. A legtöbb egyedi indikátor a Béke, igazság és erős intézményekhez (SDG 16) tartozik, de arányuk a Minőségi oktatás (SDG 4) esetén is jelentős (*ld. 1. ábra*).

A TBL által meghatározott klasszifikáció alapján vizsgálható, hogy a célok döntően a TBL mely dimenziójához tartoznak. A vizsgálatot két változatban (az általános indikátorokkal együtt és azoktól tisztítottan), valamint két küszöbérték (66,6, illetve 75 százalék) mentén végeztük el. Döntő súlyúnak azt a dimenziót tekintettük, melynek indikátorai az összes indikátoron belül legalább a küszöbértéknek megfelelő arányt képviselnek.

Az elemzések alapján megállapítható, hogy (1) hét cél esetében tiszta dominancia állapítható meg, vagyis 75 százalékos küszöbérték mellett mind az általános indikátorokkal, mind azok nélkül van egy döntő dimenzió, (2) egy esetben erős dominancia van. Ebben az esetben az általános indikátorokkal együtt vizsgálva csak a 66,6 százalékos küszöbérték mellett volt döntő a dimenzió, (3) két esetben csak a specifikus indikátorokkal mérve volt megfigyelhető dominancia, akkor viszont a 75 százalékos küszöbérték mellett, (4) szintén két esetben csak 66,6 százalékos küszöbérték mellett találtunk domináns irányt, igaz, ezek esetében az általános indikátorok nem játszottak szerepet, (5) öt esetben nem állapítható meg domináns dimenzió. Az egyes SDG-k besorolását a 3. táblázat tartalmazza.

A GRI indikátorokkal indikált SDG-k klaszterelemzését három scenárióban végeztük el: (1) az egyedi és a közös GRI indikátorok súlyozott szomszédsági mátrixán, (2) a célkitűzésekhez tartozó GRI indikátorok eltérő száma következtében az egyedi és a közös GRI indikátorok normalizált szomszédsági mátrixán, (3) a kapcsolat egyszerű tényét vizsgálva az egyedi és a közös GRI indikátorok súlyozatlan szomszédsági mátrixán.

A súlyozott mátrixon végzett mindkét elemzés alapján megállapítható, hogy a GRI indikátorai alapján 9 célkitűzés (SDG 1-2, SDG 4, SDG 7, SDG 9-11; SDG 16-17) egészen a 7 klaszteres felosztásig azonos klaszterbe kerül besorolásra. A klaszterbe való bekerülést elsősorban nem a tartalmi megfontolások, hanem GRI indikátorokkal való összerendelés okozza. Ezt jól mutatja, hogy a 9 célkitűzés 75, ebből 27 egyedi GRI indikátorral leírható. Habár a nemek közötti egyenlőség (SDG 5) a nem normalizált mátrixon végzett elemzések során a 6 klaszteres felosztásig az előzőekkel azonos klaszterbe kerül besorolásra, a klaszterközponttól valamennyi esetben a legtávolabbi elemnek tekinthető.

A tisztességes munka és gazdasági növekedés (SDG 8) a súlyozott mátrixokon végzett klaszterelemzések során rendre önálló klasztert alkotott – ez alól egyedüli kivétel a nem normalizált mátrixon a kétklaszteres felosztás, ahol a Felelős fogyasztás és termelés (SDG 12) került önálló klaszterbe. Az elkülönülés oka ebben az esetben is inkább technológiai, ugyanis a célkitűzéshez 36 (ebből 10 egyedi) GRI indikátort rendeltek hozzá, melyek szinte valamennyi egyéb célkitűzéshez kapcsolódást biztosítanak, így a többi

klaszter középpontjától vett távolság minden esetben meg lehetően nagy.

Habár a környezettel kapcsolatos célkitűzések (SDG 13-15) közötti eukleidészi távolság viszonylag kicsi, a korábbiakban bemutatottakhoz hasonló erősségű mintázat nem rajzolódik ki. A hasonlóságot ennek ellenére jól mutatja, hogy normalizált mátrixon az ötklaszteres felosztásig rendre azonos klaszterbe kerülnek (*4. táblázat*).

Következtetések

A tanulmányban a „Fenntartható Fejlődési Keretrendszer 2030 – Agenda 2030-ban” megfogalmazott 17 fenntartható fejlődési cél (Sustainable Development Goals, SDG) szerepét vizsgáltuk a felelős vállalati jelentéstételben. A téma aktualitását az adja, hogy az Agenda 2030-ban explicit megfogalmazzák a vállalati közreműködésre vonatkozó igényt a globális célkitűzések megvalósításában (ENSZ, 2015). A vállalati nem-pénzügyi jelentéstételben való megjelenést a célok GRI (Global Reporting Initiative) G4 indikátoraival való kapcsolata alapján vizsgáltuk. A célok és az indikátorok közötti összerendeléshez a GRI, az ENSZ Global Compact (UNGC) és a World Business Council of Sustainable Development (WBCSD) által fejlesztett SDG Iránytűt használtuk fel.

Eredményeink alapján megállapítható, hogy a 17 SDG-ből 7 SDG-hez (41 százalék) csak tíznél kevesebb indikátor tartozik, hathoz 10 és 20 közötti indikátort rendeltek, míg négy cél esetében 20-nál több indikátort állapítottak meg. A legtöbb, szám szerint tíz cél esetében nincs olyan indikátor, mely más célnál ne jelenne meg, de csak öt esetben haladja meg az egyedi indikátorok aránya a 10 százalékot.

A klaszterelemzés alapján megállapíthatjuk, hogy a GRI indikátorokkal indikált célkitűzések közül 9 (SDG 1-2, SDG 4, SDG 7, SDG 9-11; SDG 16-17) között rendkívül szoros kapcsolat fedezhető, ugyanis azok a hétklaszteres felosztásig minden esetben azonos klaszterbe kerülnek. A Tisztességes munka és gazdasági növekedés (SDG 8) a súlyozott, de nem normalizált szomszédsági mátrixon végzett kétklaszteres felosztás kivételével valamennyi elemzésben önálló klasztert alkotott, azaz a többi SDG-től jelentős mértékben különbözik. Habár a környezettel kapcsolatos célkitűzések (SDG 13-15) közötti eukleidészi távolság viszonylag kicsi, az előzőekhez hasonló erősségű mintázat nem rajzolódik ki (*5. táblázat*).

Elemzéseink árnyalhatják a KPMG (2018) eredményeit, ugyanis (1) a 11 kevésbé vagy mérsékelt prioritizált célkitűzés közül 8 (SDG 1-2; SDG 7, SDG 9-11, SDG 16-17) a GRI indikátorait tekintve egy klaszterbe sorolható, (2) a második leginkább prioritizált SDG 8 elkülönült csoportot alkot, (3) az ökoszisztémával kapcsolatos célkitűzések (SDG 14-15) egymás közötti, valamint a vállalatok által legmagasabbra prioritizált célkitűzés (SDG 13) közötti eukleidészi távolsága kicsi, ezáltal azok alacsony prioritizáltsága az indikátorok hasonlóságával magyarázható.

A KPMG (2018) eredményei alapján a célok a G250 vállalat nem-pénzügyi jelentéseinek homlokterében állnak. Lehatárolható ezen kívül három függetlennek nevezhető cél (minőségi oktatás (SDG 4), fenntartható városok és közösségek (SDG 11), béke, igazság és erős intézmények

(SDG 16)), melyek ugyan szintén kapcsolatban állnak a többi céllal, de a kapcsolat erőssége egy másik cél esetében sem ér el kritikus szintet. A fennmaradó 11 cél között jelentős mértékű azonosságok figyelhetők meg, melynek szélsőséges példája a két, ökoszisztémával kapcsolatos cél (óceánok és tengerek védelme (SDG 14) és szárazföldi ökoszisztémák védelme (SDG 15)) indikátorainak szinte teljes egyezése.

A következtések legfőbb korlátját a célok és a GRI indikátorok összerendelése jelenti. Egyrészt az SDG-k és a GRI indikátorok scope-ja eltérő – míg előbbi globális célokat fogalmaz meg, addig utóbbi egy szervezet hatáskörébe tartozó hatásokat mér. Másrészt az SDG Iránytűben szereplő megfeleltetést szakértői vélemények alapján állították össze, melyben torzítások fordulhatnak elő. További problémát okozhat, hogy mivel az SDG-k meghatározása egy politikai folyamat volt, a hangsúlyokat befolyásolhatták az egyes tárgyaló felek alkupozíciói.

További kutatási irányként a szektorális GRI indikátorok és az SDG-k közötti kapcsolatok mélyebb elemzése, valamint Muff és szerzőtársai (2017) által javasolt gap frame, és/vagy Raworth (2017) modelljének vállalatokra való adaptációja jelölhető ki.

Felhasznált irodalom

- Bartus, G.* (2017): Miért nem képesek a társadalmak megfékezni a természeti környezet pusztulását? Az érdemi és hatékony környezetpolitika körvonalai. In: Jakab A. – Urbán L. (szerk.): Hegyemenet. Társadalmi és politikai kihívások Magyarországon. Budapest: Osiris
- Benedek, A. – Takácsné György, K.* (2016): A felelős vállalatirányítás személyi tényezői: A CSR-központ felelős vállalatvezetők attitűdjének vizsgálata a kis- és középvállalatok körében. *Vezetéstudomány/Budapest Management Review*, 47 (1), p. 58-67.
- Carroll, A. B.* (1991): The pyramid of corporate social responsibility: Toward the moral management of organizational stakeholders. *Business Horizons*, July-August, p. 39-48. [https://doi.org/10.1016/0007-6813\(91\)90005-g](https://doi.org/10.1016/0007-6813(91)90005-g)
- ENSZ* (2015): Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/70/1&Lang=E letöltve: 2018.04.12
- Friedman, M.* (1970): The social responsibility of business is to increase its profits. *The New York Times Magazine*, September 13. <https://www.colorado.edu/studentgroups/libertarians/issues/friedman-soc-resp-business.html> letöltve: 2017.12.20
- Géring, Zs.* (2014): Profit és/vagy közösségi szerepvállalás? Vállalati társadalmi felelősségvállalás vezetői szemmel. *Vezetéstudomány/Budapest Management*, 45 (12), p. 53-66.
- GRI* (2015) Reporting principles and standard disclosures <https://www.globalreporting.org/resourcelibrary/GRIG4-Part1-Reporting-Principles-and-Standard-Disclosures.pdf> letöltve: 2018. 04. 16.
- GRI* (2016a): 2016–2020 GRI's Contribution to Sustainable Development [https://www.globalreporting.org/resourcelibrary/GRI%27s%20Contribution%20to%20Sustainable%20Development%202016-2020%20\(2\).pdf](https://www.globalreporting.org/resourcelibrary/GRI%27s%20Contribution%20to%20Sustainable%20Development%202016-2020%20(2).pdf) letöltve: 2018.04.30.
- GRI* (2016b): First Global Sustainability Reporting Standards Set to Transform Business <https://www.globalreporting.org/information/news-and-press-center/Pages/First-Global-Sustainability-Reporting-Standards-Set-to-Transform-Business.aspx> letöltve: 2018. 10. 22.
- Hák, T. – Janoušková, S. – Moldan, B.* (2016): Sustainable Development Goals: A need for relevant indicators. *Ecological Indicators*, 60, p. 565-573. <https://doi.org/10.1016/j.ecolind.2015.08.003>.
- Harangozó, G.* (2008): Mitől zöld egy vállalat - avagy mit is jelent a jó környezeti teljesítmény? (What makes a company green – or what does good environmental performance mean?). *Vezetéstudomány/Budapest Management Review*, 39 (1), p. 27-36.
- Harangozó, G. – Széchy, A. – Zilahy, Gy.* (2016): A fenntarthatósági lábnyom-megközelítések szerepe a vállalatok fenntarthatósági szempontú teljesítményértékelésében. *Vezetéstudomány/Budapest Management Review*, 47 (7), p. 2-13.
- Hervieux, C. – McKee, M. – Driscoll, C.* (2017): Room for improvement: Using GRI principles to explore potential for advancing PRME SIP reporting. *The International Journal of Management Education*, 15., p. 219-237. <http://dx.doi.org/10.1016/j.ijme.2017.03.011>
- ICSU, ISSC* (2015): Review of the Sustainable Development Goals: The Science Perspective. Paris: International Council for Science (ICSU) <https://www.icsu.org/cms/2017/05/SDG-Report.pdf> letöltve: 2018. 04. 27.
- Kerekes, S. – Marjainé Szerényi, Zs. – Kocsis, T.* (2018): Sustainability, environmental economics, welfare. Budapest: Corvinus University of Budapest
- KPMG* (2013): The KPMG Survey of Corporate Responsibility Reporting 2013. <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/pdf/2015/08/kpmg-survey-of-corporate-responsibility-reporting-2013.pdf> letöltve: 2018.10.12
- KPMG* (2015): Currents of Change. The KPMG Survey of Corporate Responsibility Reporting 2015. <https://home.kpmg.com/content/dam/kpmg/pdf/2015/12/KPMG-survey-of-CR-reporting-2015.pdf> letöltve: 2018.04.22
- KPMG* (2018): How to report on the SDG-s. What good looks like and why it matters. <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/xx/pdf/2018/02/how-to-report-on-sdgs.pdf> letöltve: 2018. 03. 20.
- Laufer, W. S.* (2003): Social Accountability and Corporate Greenwashing. *Journal of Business Ethics*, 43., p. 253-261. <https://doi.org/10.1023/A:1022962719299>
- Le Blanc, D.* (2015): Towards integration at last? The sustainable development goals as a network of targets. UN Department of Economic and Social Affairs Working Paper No. 141 http://www.un.org/esa/desa/papers/2015/wp141_2015.pdf letöltve: 2018.04.27
- MacQueen, J.* (1967): Some Methods for Classification and Analysis of Multivariate Observations. *Proceedings of the 5th Berkeley Symposium on Mathematical Statistics and Probability*, 1, p. 281-297.
- Mancini, L. – Sala, S.* (2018): Social impact assessment in the mining sector: Review and comparison of indicators frameworks. *Resources Policy*, 57., p. 98-111. <https://doi.org/10.1016/j.resourpol.2018.02.002>

- Moneva, J. M. – Archel, P. – Correa, C. (2006): GRI and the camouflaging of corporate unsustainability. *Accounting Forum*, 30., p. 121-137. <http://dx.doi.org/10.1016/j.accfor.2006.02.001>
- Muff, K. – Kapalka, A. – Dyllick, T. (2017): The Gap Frame - Translating the SDGs into relevant national grand challenges for strategic business opportunities. *The International Journal of Management Education*, 15., p. 363-383 <http://dx.doi.org/10.1016/j.ijme.2017.03.004>
- Pintér, L. – Hardi, P. – Martinuzzi, A. – Hall, J. (2012): Bellagio STAMP: Principles for sustainability assessment and measurement. *Ecological Indicators*, 17., p. 20-28 <https://doi.org/10.1016/j.ecolind.2011.07.001>
- PwC (2015): Make it your business: Engaging with the Sustainable Development Goals. https://www.pwc.com/gx/en/sustainability/SDG/SDG%20Research_FINAL.pdf letöltve: 2018.11.30.
- Radácsi, L. (2016): Üzleti és civil szervezetek együttműködése Magyarországon. In: Radácsi, L. (szerk.): Üzleti és civil szervezetek együttműködése Magyarországon. Budapest: Publio Kiadó Kft., p. 5-42.
- Raworth, K. (2017): Doughnut Economics: Seven Ways to Think Like a 21st-Century Economist. London: Random House Business Books, Epub ISBN: 9781473517813
- Rockström, J. – Steffen, W. – Noone, K. – Persson, Á. – Chapin, F. S. – Lambin, E. – Lenton, T. M. – Scheffer, M. – Folke, C. – Schellnhuber, H. – Nykvist, B. – De Wit, C. A. – Hughes, T. – van der Leeuw, S. – Rodhe, H. – Sörlin, S. – Snyder, P. K. – Costanza, R. – Svedin, U. – Falkenmark, M. – Karlberg, L. – Corell, R. W. – Fabry, V. J. – Hansen, J. – Walker, B. – Liverman, D. – Richardson, K. – Crutzen, P. – Foley, J. (2009): Planetary boundaries: exploring the safe operating space for humanity. *Ecology and Society* 32., <https://doi.org/10.5751/es-03180-140232>
- Scherer, A. G. – Rasche, A. – Palazzo, G. – Spicer, A. (2016): Managing for Political Corporate Social Responsibility: New Challenges and Directions for PCSR 2.0. *Journal of Management Studies*, 53, p. 273-298. <https://doi.org/10.1111/joms.12203>
- SDG Iránytű (é.n.) <https://sdgcompass.org/>
- Shridhar, K. – Jones, G. (2013): The three fundamental criticisms of the Triple Bottom Line approach: An empirical study to link sustainability reports in companies based in the Asia-Pacific region and TBL shortcomings. *Asian Journal of Business Ethics*, 2., p. 91-111. <https://doi.org/10.1007/s13520-012-0019-3>
- Siew, R. Y. J. (2015): A review of corporate sustainability reporting tools (SRTs). *Journal of Environmental Management*, 164., p. 180-195. <https://doi.org/10.1016/j.jenvman.2015.09.010>
- Slaper, T. F. – Hall, T. J. (2011): The Triple Bottom Line: What Is It and How Does It Work? *Indiana Business Review*, Spring Volume 86, No. 1, <http://www.ibrc.indiana.edu/ibr/2011/spring/article2.html> letöltve: 2018. 04. 28.
- Steffen, W. – Richardson, K. – Rockström, J. – Cornell, S. E. – Fetzer, I. – Bennett, E. M. – Biggs, R. – Carpenter, S. R. – de Vries, W. – de Wit, C. A. – Folke, C. – Gerten, D. – Heinke, J. – Mace, G. M. – Persson, L. M. – Ramanathan, V. – Reyers, B. – Sörlin, S. (2015): Planetary boundaries: Guiding human development on a changing planet. *Science*, 347., <https://doi.org/10.1126/science.1259855>
- TEEB (2010): The Economics of Ecosystems and Biodiversity Ecological and Economic Foundations. Edited by Pushpam Kumar. Earthscan, London and Washington <http://www.teebweb.org/publication/the-economics-of-ecosystems-and-biodiversity-teeb-ecological-and-economic-foundations/>
- (idézett cikk) Wimmer, Á. (2007) Harangozó Gábor: Mitől zöld egy vállalat – avagy mit is jelent a jó környezeti teljesítmény? c. kéziratának értékelése
- Wood, S. L. R. – Jones, S. K. – Johnson, J. A. – Brauman, K. A. – Chaplin-Kramer, R. – Fremier, A. – Girvetz, E. – Gordon, L. J. – Kappel, C. V. – Mandle, L. – Mulligan, M. – O'Farrell, P. – Smith, W. K. – Willemen, L. – Zhang, W. – DeClerck F. A. (2018): Distilling the role of ecosystem services in the Sustainable Development Goals. *Ecosystem Services*, 29., p. 70-82. <https://doi.org/10.1016/j.ecoser.2017.10.010>
- Xiao, Y. – Norris, C. B. – Lenzen, M. – Norris, M. G. – Murray, J. (2017): How Social Footprints of Nations Can Assist in Achieving the Sustainable Development Goals. *Ecological Economics*, 135., p. 55-65. <http://dx.doi.org/10.1016/j.ecolecon.2016.12.003>
- Zsóka, Á. – Vajkai, É. (2018): Corporate sustainability reporting: Scrutinising the requirements of comparability, transparency and reflection of sustainability performance. *Society and Economy*, 40, 1., p. 19-44. <https://doi.org/10.1556/204.2018.40.1.3>

¹ A KSH nomenklatúrájában részecsként nevezik.

² Le Blanc (2015) az elemzésből a célok és az alcélok közül kiszúrta azokat, melyek nem konkrét célkitűzést fogalmaztak meg, hanem azok elérésének eszközeit (means of implementation) érintették. A szűrést követően az elemzés 16 célt (a partnerség a célok eléréséért (SDG 17) kiszűrésre került), valamint 107 alcélt tartalmazott.

³ Steffen és szerzőtársai (2015) a nitrogén és foszfor ciklus helyett biokémiai áramlások, a biológiai sokszínűség csökkenése helyett pedig a bioszféra integritás megnevezést használják.

⁴ Díszítő anyagok (ornamental resources), genetikai diverzitás fenntartása (maintenance of genetic diversity), esztétikai élmények (aesthetic information), művészeti, kulturális és tervezési inspiráció (inspiration for art, culture, design), információ (information), szellemi gazdagodás (cognitive development).

⁵ Az adatok letöltése 2018. március 25-én történt.

⁶ A GRI-indikátorkészletből 89, továbbá egy, a beszerzésekre vonatkozó iránymutatásokból.

⁷ A fenntartható fejlődési alcélhoz nem rendelt GRI-indikátorok teljes listája, valamint az alcélok és a GRI-indikátorok összerendelésének teljes listája helyhiány miatt az <https://bit.ly/2Gsvuwm> linken található.

SDG neve	2 klaszter		3 klaszter		4 klaszter		5 klaszter		6 klaszter		7 klaszter		8 klaszter	
	klasztér	distance	klasztér	distance	klasztér	distance	klasztér	distance	klasztér	distance	klasztér	distance	klasztér	distance
1. Szegénység felszámolása	1	2,908	1	2,937	1	2,760	1	2,258	1	2,304	1	2,304	1	2,284
2. Az éhezés megszüntetése	1	3,395	1	3,525	1	3,495	1	3,203	1	3,363	1	3,363	1	3,485
4. Minőségi oktatás	1	2,829	1	2,776	1	2,558	1	2,192	1	2,151	1	2,151	1	1,916
7. Megfizethető és tiszta energia	1	3,846	1	3,957	1	3,990	1	3,970	1	4,067	1	4,067	1	0,000
9. Ipar, innováció és infrastruktúra	1	2,884	1	2,896	1	2,846	1	2,535	1	2,668	1	2,668	1	2,783
10. Egyenlőtlenségek csökkentése	1	2,396	1	2,369	1	2,168	1	1,756	1	1,771	1	1,771	1	1,665
11. Fenntartható városok és közösségek	1	2,462	1	2,461	1	2,222	1	1,687	1	1,781	1	1,781	1	1,772
16. Béke, igazság és erős intézmények	1	3,054	1	3,044	1	2,879	1	2,459	1	2,477	1	2,477	1	2,328
17. Partnerség a célok eléréséért	1	2,420	1	2,521	1	2,326	1	1,974	1	1,908	1	1,908	1	1,826
3. Egészség és jólét	1	2,849	1	2,785	1	2,718	5	2,576	1	3,094	1	3,094	1	3,108
5. Nemek közötti egyenlőség	1	6,153	2	0,000	2	0,000	3	0,000	5	0,000	5	0,000	5	0,000
6. Tiszta víz és alapvető köztisztaság	1	2,921	1	2,787	1	2,773	5	2,693	1	3,110	1	3,110	1	2,989
8. Tisztességes munka és gazdasági növekedés	2	0,000	3	0,000	3	0,000	4	0,000	3	0,000	4	0,000	8	0,000
12. Felelős fogyasztás és termelés	1	5,486	1	5,467	4	0,000	2	0,000	2	0,000	6	0,000	2	0,000
13. Fellépés az éghajlatváltozás ellen	1	3,854	1	3,826	1	4,013	5	3,294	6	0,000	2	0,000	6	0,000
14. Óceánok és tengerek védelme	1	4,824	1	4,662	1	4,838	5	3,416	4	2,428	7	0,000	4	0,000
15. Szárazföldi ökoszisztémák védelme	1	4,362	1	4,193	1	4,372	5	3,060	4	2,428	3	0,000	3	0,000

4. táblázat Az SDG-k klaszterekbe történő besorolása, valamint klaszterközponttól vett távolsága különböző klaszterszámok esetén – súlyozott és normalizált (zscore) szomszédsági mátrixon (saját szerkesztés)

SDG neve	2 klaszter		3 klaszter		4 klaszter		5 klaszter		6 klaszter		7 klaszter		8 klaszter	
	klasztér	distance	klasztér	distance	klasztér	distance	klasztér	distance	cluster no	klasztér	distance	klasztér	distance	klasztér
1. Szegénység felszámolása	1	6,040	1	2,486	1	2,486	1	2,486	1	2,486	1	2,519	1	2,349
2. Az éhezés megszüntetése	1	6,122	1	3,253	1	3,253	1	3,253	1	3,253	1	3,182	1	2,918
4. Minőségi oktatás	1	6,470	1	3,344	1	3,344	1	3,344	1	3,344	1	2,731	1	2,065
7. Megfizethető és tiszta energia	1	6,963	1	8,281	1	8,281	1	8,281	1	8,281	1	8,538	7	0,000
9. Ipar, innováció és infrastruktúra	1	5,035	1	3,685	1	3,685	1	3,685	1	3,685	1	3,182	1	3,165
10. Egyenlőtlenségek csökkentése	1	5,998	1	2,565	1	2,565	1	2,565	1	2,565	1	2,264	1	1,737
11. Fenntartható városok és közösségek	1	5,808	1	3,490	1	3,490	1	3,490	1	3,490	1	2,606	1	2,401
16. Béke, igazság és erős intézmények	1	7,070	1	4,264	1	4,264	1	4,264	1	4,264	1	4,348	1	4,332
17. Partnerség a célok eléréséért	1	4,688	1	3,159	1	3,159	1	3,159	1	3,159	1	2,669	1	2,649
3. Egészség és jólét	1	7,809	3	6,444	4	6,539	4	6,530	3	4,346	3	4,346	4	4,346
5. Nemek közötti egyenlőség	1	12,129	1	10,449	1	10,449	1	10,449	1	10,449	5	0,000	5	0,000
6. Tiszta víz és alapvető köztisztaság	1	8,268	3	6,797	4	6,493	4	5,517	3	4,819	3	4,819	4	4,819
8. Tisztességes munka és gazdasági növekedés	1	14,760	2	0,000	3	0,000	3	0,000	2	0,000	2	0,000	8	0,000
12. Felelős fogyasztás és termelés	2	0,000	3	12,578	4	12,648	5	0,000	6	0,000	4	0,000	2	0,000
13. Fellépés az éghajlatváltozás ellen	1	11,800	3	8,477	4	8,183	4	7,479	3	5,764	3	5,764	4	5,764
14. Óceánok és tengerek védelme	1	16,093	3	11,854	2	0,000	2	0,000	5	0,000	6	0,000	3	0,000
15. Szárazföldi ökoszisztémák védelme	1	15,082	3	10,748	4	9,662	4	9,871	4	0,000	7	0,000	6	0,000

5. táblázat Az SDG-k klaszterekbe történő besorolása, valamint klaszterközponttól vett távolsága különböző klaszterszámok esetén – súlyozott szomszédsági mátrixon (saját szerkesztés) klaszterszámok esetén – súlyozott és normalizált (zscore) szomszédsági mátrixon (saját szerkesztés)